

DEAUVILLE '91: HOLLYWOOD PROTI NEODVISNIM

Za Festival ameriškega filma v Deauvillu je MTV delal reklamo že precej pred njegovim začetkom. Pravzaprav ne za festival, temveč za nagradno igro, katere zmagovalac je dobil dvodnevni *all-expenses-paid* izlet v Deauville, kjer si je lahko ogledal premiero novega rezultata naveze David Zucker/Leslie Nielsen, **The Naked Gun 2 1/2: The Smell of Fear**. Zmaga na kakšni podobni nagradni igri je zelo pameten način za ogled festivala. Deauville je namreč star turistični center na severu Francije in temu primerno drag. Vrh tega pa med 30. avgustom in 8. septembrom še vedno traja turistična sezona, kar pomeni, da so zasedeni vsi hoteli tja do 40 km oddaljenega Caena.

Organizatorjem festivala je v sedemnajstih letih delovanja uspelo vzpostaviti dobre stike onkraj Atlantika, tako v Hollywoodu kot na ameriški neodvisni sceni. Vsakodnevni urnik je bil močno natrpan: med deveto zjutraj in enajsto zvečer so se zvrstile tri do štiri premiere filmov letošnje produkcije, sočasno pa se je odvijal še obsežen program retrospektiv, ki je letos obsegal filme Esther Williams, Richarda Dreyfussa, Mela Ferrerja, Richarda Widmarka, Johna Frankenheimerja, Johna Saylesa in Roberta Mulligana. Ob stoletnici dua Laurel & Hardy je bilo na videu moč videti tudi izbor nekaterih njunih filmov.

HOLLYWOOD

Od novih hollywoodskih filmov, ki so se v Ameriki vrteli to poletje, je v Deauvillu manjkal edino **Terminator 2**. Nekaj filmov smo v Ljubljani že videli: (**L. A. Story**, **The Rocketeer**), nekaj jih je že bilo napovedanih (**White Fang**, **Mortal Thoughts**). Najbolj pompozno je bil predstavljen **Backdraft**, gasilska saga Rona Howarda s Kurtom Russlom in z Williamom Baldwinom v glavnih vlogah. Pred vhomom v dvorano Casino de Deauville, kjer so bile projekcije s predhodno predstavitevijo ekipe, se je zbrala množica ljudi z raznobarnimi festivalskimi prepustnicami že precej pred začetkom projekcije in ni mi preostalo drugega, kot da sem se precej po balkansko vrnil pred čakajoče Evropejce. Pred ekipo je na oder prikorakal oddelek lokalnih gasilcev v paradnih uniformah, kar je sprožilo gromek aplavz v nabiti dvorani. Ploskanja ni manjkalo tudi med projekcijo, čeprav v filmu poleg kopice specialnih efektov ni takorekoč ničesar.

Potek filma se da ugotoviti že iz začetnih kadrov mogočnega požara, v katerem se na dolžnosti ponesreči oče Aleca Baldwina in Kurta Russla, mlajšega in starejšega brata v družini, kjer je bil gasilec tradicionalni družinski poklic. Ko odrastega, postane Russel vodja najbolj *tough* ekipe chikaških gasilcev, Baldwina pa preganja očetova smrt in mu onemogoča postati *pravi* gasilec. V naslednjih dveh urah in četr tu mu uspe razrešiti travmo, vmes pogori pol Chicaga in pomre ali se pohabi pol zvezdniške zasedbe filma. Poleg glavne je še nekaj stranskih zgodb: Robert DeNiro išče skrivnostne podtikovalce požarov, znanih kot *backdrafts*, pri tem pride na sled korupciji v mestni vladi, indici kažejo na Kurta Russla, ki se spre ne samo z bratom in s svojo bivšo ženo, temveč tudi s celim gasilskim oddelkom; Alec Baldwin izkorišča ljubezen Jennifer Jason Leigh za dostop do dokazov, ki kompromitirajo njenega šefa; ko je DeNiro izločen iz igre, Baldwinu pomaga zaprti požigalec Donald Sutherland... Konča se z veličastnim cinemascope pogrebom, kjer svetleči gumbi gasilskih uniform vzpostavljajo kontrast črnini žalujočih vdov. Na koncu še izvemo, koliko ameriških gasilcev se vsako leto ponesreči pri izvrševanju dolžnosti.

Magična moč Julie Roberts lahko ozdravi tudi levkemijo. Pri **Dying Young** je spet sodelovala z Joelom Schumacherjem in kot v **The Flatliners** tudi tukaj ni nič manj pridigarjska. V grobem gre za to, da Julia s pomočjo zelo kratkega mini krila dobi službo

strežnice pri Scottu Campbellu, ki boleha za levkemijo. Gane jo njegovo trpljenje zaradi kemoterapije, preštudira gomilo medicinskih knjig in ga ozdravi, vmes se vanj zaljubi in ga mimogrede še odvadi preklinjanja. Campbell ji vrača z ljubeznijo in lekcijami o nemškem ekspresionističnem slikarstvu.

Mortal Thoughts Alana Rudolpha je producirala Demi Moore in v njem odigrala še glavno vlogo. Bruce Willis je v filmu mož Glene Headly, ki dela skupaj z Demi v lepotilnem salonu. Bruce je pravi *pain-in-the-ass* in teži vsem, ki jih sreča. Najprej *ubijalske misli* obsedejo Glene, nato se Bruce spremeni v truplo... Spomnimo se tiste de Quinceyve misli o tem, kam lahko pripelje čisto nedolžen umor. Film je realiziran kot serija rashomonovskih *flash-backov*, ki jih pripoveduje Demi Moore. Za razliko od Rashomona pa se Demi na koncu »skesa« in pove pravo resnico.

Jerryja Lewisa ni več, Monty Python dela na individualnih pojek-tih, ena tretjina tria Zucker/Abrahams/Zucker snema zagrobne melodrame, ostaneta le še dve tretjini, ki rešujeta zdravo pamet holly-bedarij. Obe tretjini sta bili na festivalu, Jim Abrahams je predstavljal **Hot Shots!** (ki ga nisem videl, po press materialih pa gre za zafrkancijo na **Top Gun** in **Pleše z volkovi**), David Zucker pa že omenjeni **The Naked Gun 2 1/2: The Smell of Fear**. Film nudi tisto, kar od njega pričakujemo, parodira se med drugim

Ghost in E. T., Leslie Nielsen alias It. Frank Drebin povozi svojega tisočega drugdealerja, v filmu se med drugim pojavijo tudi general Norman Schwarzkopf, Davy Crockett in sam David Zucker. Poleg mini retrospektive je imel veteran Robert Mulligan v Deauvillu svetovno premiero svojega dvajsetega filma: **The Man in the Moon**. Brez žanrske navlake, brez ekshibicionizma specialnih efektov in brez zvezdniškega pozerstva — majhna zgodba o odraščajoči štirinajstletnici na ameriškem jugu v petdesetih, o njenih odnosih s sestro in starši; o postopnem opuščanju zanimanja za Elvisa Presleya in zanimanju za svojega sedemnajstletnega soseda je delovala kot pravo olajšanje. Nostalglično vzdušje petdesetih spominja na **Stand by me** Roba Reinerja, Robert Mulligan je spet izvrstno vodil igralce — mladi Reese Witherspoon sta pomagala še izkušena Tess Harper in Sam Waterston. Zanimiva je bila tudi tiskovna konferenca, kjer je Reese poleg standardnih neumnosti tipa Ali-nameravate-nadaljevati-z-igralsko-kariero? povedala tudi to, da je Elvis Presley še vedno *cool*.

NEODVISNI

Začnimo z Johnom Saylesom, »neodvisnim *par excellence*«, kot ga je krstil naslov spremnega teksta k njegovi retrospektivi. Sayles je poznan v Ameriki ne samo kot filmski, temveč tudi kot gledališki in TV režiser, romanopisec in igravec. Nagrajen je bil že za

THE MAN IN THE MOON, REŽIJA ROBERT MULLIGAN, 1991

BEAUTIFUL

svoj prvi roman: »I-80 Nebraska«. Adaptacija romana »Eight Men Out« Elliota Asinoffa (ki je morala čakati na realizacijo deset let) mu je omogočila angažma pri Rogerju Cormanu, kjer je pisal scenarije (med drugim **Piranha** in **The Howling** Joeja Danteja, **Aligator** in **The Lady in Red** Lewisa Teagueja). Njegov prvenec, nizkoproročanski **Return of the Seacucus Seven** je bil nepričakovan uspeh, po njem je posnel še šest filmov; zadnji med njimi, **City of Hope** je bil prikazan v rednem sporedu festivala.

»Epepeja modernega mesta«, kot piše na plakatih za **City of Hope**, je pajčevina individualnih zgodb prebivalcev Hudson Cityja, razpadajoče prestolnice New Jerseyja. Film ima več kot trideset glavnih oseb, katerih zgodbe se prepletajo: lastnik gradbenega podjetja iz stare šole doživlja propad s koncem poslovanja po načelu »usluga za uslugo«; njegov sin poskuša uiti brezperspektivnemu vsakdanu z drogo in majhnimi tatvinami, sreča nekdanjo sošolko, iz ljubosumja ga začne preganjati njen bivši mož-policaj; dva črna najstnika streseta svoj bes nad belim rasizmom na mimoidočega učitelja in ga, da bi ušla kazni za napad, obtožita poskusa spolne zlorabe; mestu grozijo rasni nemiri, ki jih skuša pomiriti črni član mestnega sveta, ki zaide v precep med idealističnimi načeli in političnimi pritiski, ki bi mu omogočili vstop med vladajočo strukturo... Kamera preskakuje podobno kot zgodbe: spremlja eno osebo, mimo nje gre druga, kamera zapusti prvo in se »prilepi« na drugo. Impresivno.

V retrospektivi sem videl še **Matewan** iz l. 1987 in **Brother from Another Planet** iz 1984. Prvega je Sayles posnel z veliko težavo — zgodba o stavki virginjskih rudarjev v dvajsetih letih je bila označena kot »finančno tvegana«, a si je kljub temu zagotovil sodelovanje odličnega direktorja fotografije Haskellja Wexleja. **Brother from Another Planet** je znanstvenofantastična zgodba o črncu z drugega planeta, ki se znajde na ulicah New Yorka. Ker je nem, se mu ljudje, ki jih sreča, odkrivajo brez predsodkov. **Brother...** je postal kulturni film takoj po nastanku.

Mimogrede, John Sayles je za Bruca Springsteena režiral tudi tri videospote: **Born in the USA**, **I'm on Fire** in **Glory Days**. Z videospoti se je ukvarjala tudi Mary »Pet Sematary« Lambert. V Deauvillu se je pojavila v družbi Kelly McGillis, ki je producirala (Kelly McGillis Productions) in odigrala glavno vlogo v **Grand Isle**. V vzdušju viktorijanske Anglije na obali Louisiane konec 19. stol. se precej počasi odvija zgodba o poročeni ženski, ki sklene žrtvovati svoj zakon z dolgočasnim poslovnežem srednjih let v prid svojih slikarskih ambicij in mladega ljubimca. Kelly ni preveč prepričljiva, bolj ji ustrezajo druge vloge (npr. tista v **Priči** Petra Weira). Še nekaj neodvisnih imen, s katerimi je treba računati: Hal Hartley, Jennie Livingston, Joseph B. Vasquez; filmi: **Trust**, **Paris is**

CITY OF HOPE, REŽIJA JOHN SAYLES, 1991

Burning, **Hangin' with the Homeboys**. Zadnja dva sta bila predstavljena že na letošnjem Berlinalu, o Vasquezovem **Hangin'**... je Ekran že pisal. Neopažen pa je šel mimo izjemen dokumentarec Jennie Livingston o subkulturi črnih in latino gayev in transvestitov v New Yorku. **Paris is Burning** sem si ogledal slučajno in presenečenje je bilo popolno. Vsekakor gre najboljša oznaka filma prek pojma *realnosti* (realness), s katero pripadniki *drag ball* subkulture ocenjujejo prepričljivost nastopa *drag queens* — moških, preoblečenih v ženske, in *butch queens* — moških, oblečenih v heteroseksualne moške. **Paris is Burning** je *realen* v vsem pomenu besede: pred nami se razgrne subkultura s svojo organizacijo (pripadniki se združujejo v različne *hiše* (houses), ki med sabo tekmujejo na *drag balls*), sistemom vrednot (že omenjena *realnost*) in kopicco individualnih usod. Film je bil sneman v obdobju dveh let — želje po slavi nekaterih intervjuvancev, izraženih na začetku, so se uresničile, drugi so bili žrtve newyorškega nasilnega vsakdana, večina pa jih tudi po Madonnini popularizaciji njihovega izuma — plesa *vogueing*, še vedno živi dvojno življenje, razcepljeno med svetom revnega vsakdana in *realnim* svetom *drag balls*.

Hall Hartleyev **Trust** od daleč preveva neko greenawayevsko vzdušje: pološčeni dekorji, dodelana fotografija, minimalistična glasba, spominjajoča na Wima Mertensa. Zgodba ima polno nepričakovanih obratov: razvajena sedemnajstletnica Maria pove svojim staršem, da je noseča, nakar njen oče umre zaradi srčnega infarkta; asocialnega računalniškega tehnika Matthewa, ki menja službe hitreje kot srajce, terorizira njegov oče; edina stvar, na katero je Matthew navezan, je ročna bomba. Matthew in Maria prideta skupaj in po začetnem nezaupanju poskusita postati normalen par, kar ju vodi v konflikte drugega z drugim in samega s sabo. Vprašanja in odgovori o poroki, družini, splavu, poneumljanju TV programov, prisiljenosti v klečeplazništvu med delom in medsebojnem zaupanju se prepletajo v lakoničnih dialogih, ki te enkrat pustijo brez besed, drugič pa pahnejo v krohot. Vizualni gagi se nizajo z neizprosnim tempom — film, ki ti pusti premišljevati šele potem, ko si že zapustil dvorano. Skratka, **Trust** je film, ki ga je treba videti!

YO, MAN!

V Deauvillu je bilo tudi nekaj predstavnikov »črnega filma«, po poreklu iz obeh strani: Hollywooda in neodvisnih. Teme so se gibale med radikalno družbeno kritiko (**Straight out of Brooklyn** dvajsetletnega Mattya Richa, ki ga razglašajo za novega Spika Leeja) in lahkotno zabavo (**A Rage in Harlem** Billa Dukea). Črn je bil tudi najbolj eksponirani igravec, Forest Whitaker, ki je imel na festivalu tri filme iz letošnje produkcije in enega v retrospektivi Richarda Dreyfussa.

Whitaker je letos odigral tri popolnoma različne vloge: nedolžen pogrebniškov pomočnik z nerazrešenim Ojdipovim kompleksom, v Harlemu petdesetih let, čigar naivnost izkorišča Robin Givens, »najslajša rit, kar jih je ustvaril bog,« ki hoče prodati zabož ukradenega zlata (**A Rage in Harlem**); nedolžno žrtev ameriškega penalnega sistema (**Criminal Justice** Andyja Wolka) ter plačanega morilca, ki ga začnejo obhajati dvomi o moralnosti lastnega posla (**Hit Man** Roya Londona), ki ga je tudi koproduciral. Mimogrede, v živo je videti precej manj zavaljen kot na platnu.

Letošnji Deauville je zelo natančno prikazal razmerje sil na ameriškem filmskem prizorišču: na eni strani multimilijonske produkcije z zahodne obale, katerih avtor je bolj kot režiser firma Industrial Light & Magic, na drugi nizkoproročanski filmi v glavnem z vzhodne obale, v katerih je več kot samo tehnična briljanca. Končni rezultat? 4 : 1. Za neodvisne, seveda.